

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrty četrtlet v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrty leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

14. šte. v.

V Ljubljani, dne 15. maja 1914.

V. leto.

Bilanca krvi in polomljenih kosti za leto 1912.

Zelo pogostoma objavljamo bilance raznih rudniških družb, ki običajno izkazujejo prav masne dobičke. Naj torej objavimo tudi enkrat bilanco, ki nam nudi jasen pregled o »dobičkih« rudarjev in fužinskih delavcev. »Razlika« med bilancami rudniških družb in med bilanco rudarjev, ki jo hočemo v nastopnem objaviti je seveda »le« ta, da gre pri bilancah rudniških podjetnikov za živketajoči denar, dočim gre pri bilancah delavcev za kri, polomljene kosti in ubite rudarje ter fužinske delavce.

Uradna statistika o nezgodah v rudništvu za leto 1912., ki je, kakor vselej za leto zakasnela, nam daje jasen pregled o »dobičkih«, ki so jih rudarji v tem letu »napravili«.

Številke te bilance glede nezgod so namreč znatno višje, kakor pa one iz leta 1911. V avstrijskem rudništvu smo sicer navajeni marsičesa, ampak »napredek«, ki ga to rudništvo, kar se tiče nezgod vsako leto zaznamuje je grozen, strašen. Leta 1912. je bilo v avstrijskem rudništvu nič več in nič manj kakor 210 ubitih rudarjev in 242 takih, ki so utrpeli težke nezgode! Število ubitih je napram letu 1911. poskočilo za 36 in število težko ranjenih za 151. — Poleg tega so še v rudništvu smrtno ponesrečili 1 delavka, 1 otrok in 1 oseba, ki pri rudništvu ni bila zaposlena. Težke nezgode pa je utrpelo 28 delavk in 1 otrok. Pri rudarstvenih obratih so bili 4 delavci ubiti, 16 pa težko ranjenih. V tovarnah za brikete in koks 4 ubiti in 29 težko ranjenih. Končno sta v fužinskih obratih, ki so podvrženi nadzorstvu rudniških oblasti bila ubita 2 delavca, 56 pa jih utrpelo težke nezgode.

Pri rudništvu za kamniti premog je število smrtnih nezgod poskočilo za 25, število težkih nezgod za 56. Pri rudništvu za rjavi premog so smrtni slučajji poskočili za 1, slučajji težkih nezgod pa za 39.

V vsem avstrijskem rudništvu prihaja leta 1912. na vsakih 1000 delavcev 1 cel in 41 desetink odstotkov smrtnih in 13 celih ter 60 desetink odstotkov težkih nezgod.

Ako vse slučajje nezgod, ki so povzročili smrt prizadetih delavcev in pa vse one slučajje težkih nezgod navedemo v celoti, kakor so se pripetili v posameznih panogah rudništva, dobimo sledečo sliko:

Kamniti premogovniki . . .	1011 nezgod ali 45.26 odstotkov
Rjavi premogovniki . . .	1063 » » 47.58 »
Rudniki za železno rudo . . .	47 » » 2.10 »
Soline . . .	36 » » 1.61 »
Druge mineralije . . .	77 » » 3.45 »

Vse rudništvo sploh . . . 2234 nezgod ali 100 — odstotkov

Navedene številke označujejo dovolj jasno naraščajoče priganjanje delavcev pri delu in

naravnost grešno preziranje določb rudniško policijskih predpisov. Te okolščine pa kot dokaz resnice še bolj natančno izraža tabela, ki navaja vzroke, ki so nezgode povzročile. Dotična razpredelnica izgleda takole:

	smrtne nezgode	težke nezgode	skupaj naraščanje nezgod	upadanje nezgod
vsled preloma v jami (Verbruch) . . .	77	285	362	39
vsled izpravljalnih posod in izpravljal. naprav . . .	39	706	745	92
vsled trgiranja kamenja . . .	22	346	368	—
» strojev in orodja . . .	4	131	135	34
» padcev . . .	21	153	174	7
» eksplozije unetljivih plinov . . .	1	2	3	3
vsled vdiranja materiala na dnevu . . .	6	4	10	6
pri nastopanju in zapuščanju dela (Fahrung) . . .	1	10	11	—
pri razstreljevanju . . .	7	19	26	1
» zarezavanju (šremanju) . . .	2	24	26	18
» ropanju (Raubbau) ter tes. in zid. delu . . .	2	68	70	18
vsled letetičih drobcov . . .	—	64	64	2
» električnega toka . . .	2	2	4	2
» dušljivih plinov . . .	6	—	6	3
» vžganja, oparjenja . . .	6	24	30	4
» zadušenja . . .	1	—	1	1
» drugih vzrokov . . .	13	186	199	29
Skupaj . . .	210	2024	2234	214

Omeniti je treba, da predstoječa razpredelnica obsega le smrtno in težke nezgode, lahkih poškodb sploh ne navaja.

Kako je leta 1912. bilo z lahkimi nezgodami, nam posebej deloma pove statistika bratovskih skladnic. A tudi tukaj je Avstrija med vsemi ostalimi deželami dosegla v tem letu prvenstvo. Njene tozadevne številke namreč prekašajo v tem oziru vse podobne številke drugih držav. Zavarovalnih je v bolniških blagajnah bratovskih skladnic leta 1912. bilo 180.586 zavarovanju podvrženih delavcev. Število njenih članov je napram letu 1911. poskočilo za 1496. Število slučajev boleznij je leta 1912. znašalo 178.263, torej za 845 več kakor v prejšnjem letu. Od tega števila je bilo 25.583 slučajev, ki so imeli svoj izvor v nezgodah pri delu. Poskočilo je število napram letu 1911. za 454. Morje krvi v avstrijskem rudništvu torej stalno narašča! Pri vsem tem pa je še treba pripomniti, da statistika o nezgodah rudništva v Galiciji, kjer se pridelava zemeljsko olje (petrolej) in zemeljski osek v teh podatkih ni zapopadana.

Največji del oziroma število nezgod izkazuje seveda Češka. Pri rudništvu za rjavi premog je v ti deželi prišlo že na vsakih 665 uposlenih delavcev eden smrtni slučaj in celo že na vsakih 44 delavcev po ena težka nezgoda.

Po posameznih okrožjih (revirjih) oziroma deželah razdeljeno nam kaže, da so v okrožju Mostec na Češkem delavske kosti najbolj poceni. To okrožje vsem drugim prednjači: izkazuje namreč 29 smrtnih in 415 težkih nezgod. Zlate medalje, ki jo sem pa tje kak petoliznik

v tem okrožju dobi so torej kakor videti od sile drage.

A tudi druga okrožja na Češkem so pri splošni krvavi bilanci precej izdatno zastopana.

Okrožja rjavih premogovnikov izkazujejo nezgod:	
Teplice . . .	11 smrtnih, 182 težkih, skupaj 193
Falknov . . .	2 » » 101 » » 103
Loket . . .	4 » » 37 » » 41
Komotava . . .	5 » » 31 » » 36

Okrožja kamnitih premogovnikov:	
Slany . . .	13 smrtnih, 56 težkih, skupaj 69
Nyřany . . .	3 » » 42 » » 45
Praga . . .	5 » » 20 » » 25
Plzen . . .	1 » » 2 » » 3
Kutna gora . . .	2 » » 15 » » 17

Rudništvo za druge mineralije na Češkem izkazuje 3 smrtno in 37 težkih nezgod.

V celoti je v rudništvu te dežele leta 1912. bilo 79 ubitih in 966 težko ponesrečenih delavcev. Poleg tega še rudosledstvo in tovarne za brikete izkazuje 2 ubita in 8 težko poškodovanih.

Preiskave rudniških oblasti so dognale (?!), da se je največ nezgod pripetilo vsled raznih slučajev (kajpada!) in pa vsled lastne neprevidnosti dotičnih ponesrečencev (čujte, čujte!). Kazensko postopanje se je sicer uvedlo v 15 slučajih, v 11 pa se je ustavilo. V enem slučaju je bil krivec kaznovan. V drugem slučaju je bila uprava in njeni obratni vodja kaznovan vsak za 100 kron. Zgodilo se je to disciplinarnim potom, kar je za podjetnike zelo prijetno, ker se njih seznam kazni prav nič ne obteži in kar se tiče ubogih 200 kron, no, saj te tako ne plača nihče drugi kakor zopet — delavci, pardon! rudniška blagajna. 79 ubitih in 966 poškodovanih rudarjev, vse to stane samo reci in piši celih 200 kron! Zares, imenitna kupčija.

Šlezija. Kamniti premogovniki prav za prav njih posestniki imajo za leto 1912. na vesti 38 ubitih in 530 težko poškodovanih delavcev. Napram letu 1911. so ti slučajji narasli za 63. 1 smrtna nezgoda prihaja tankaj na vsakih 869, 1 težka nezgoda pa na vsakih 61 delavcev. Razentega so v tovarnah za koks smrtno ponesrečila 2, težko ponesrečila pa 21 delavcev. Nadalje je bilo pri izvažanju (Förderung) težko ranjenih 9 delavk. Končno je pri rudosledstvu smrtno ponesrečil 1 delavec, 7 pa jih je utrpelo težke nezgode. Glede krivde na nesrečah uradno poročilo ne pove ničesar. (Seveda, vsaj gre samo za delavce!)

Moravska zaznamuje 27 smrtnih in 172 težkih nezgod, skupaj 199. Smrtno nezgode so poskočile za 13, težke za 4 slučajje. Do malega pripada skoraj celotno število nezgod na kamnite premogovnike. Tudi tukaj poročilo glede krivde in kazni ne navaja ničesar.

Štajersko. V okrožju rudniškega urada v Ljubnu se je leta 1912. pripetilo 7 smrtnih in 59 težkih nezgodnih slučajev. Okrožje rudniškega urada v Gradcu zaznamuje 4 mrtve in

LISTEK.

Mehika.

Kadar govorimo o Ameriki imamo ponavadi Ameriko v ožjem smislu pred očmi, namreč Združene Severoameriške države. Da je Amerika eden izmed petih največjih svetovnih delov sveta in da je tam poleg Združenih Severoameriških držav še cela vrsta drugih večjih ali manjših samostojnih republik na to ponavadi malokdo misli. Ena izmed takih samostojnih republik je tudi Mehika. O Mehiki se tudi pri nas v zadnjem času zelo mnogo govori in piše. Ne bo torej škodovalo če povemo tudi našim čitateljem o ti deželi kaj natančnejšega, posebej še, ker je Mehika že skozi štiri leta torišče hudih notranjih bojev in revolucij, ki jih namenoma nete kapitalisti Severoameriških združenih držav, ki bi se radi polastili bogatih tamošnjih naravnih zakladov tako, kakor so se svojedobno angleški kapitalisti polastili bogatih burških republik v Afriki in za katere je na videz rabeljsko delo izvršila angleška država.

Roparski pohod kapitalizma Severoameriških združenih držav v Mehiko, da bi si osvojil tamošnje prebogat naravne zaklade, je vzbudil tudi v Evropi spošno pozornost. Tudi javnost v Evropi se je za to čudno deželo začela za-

nimati. In ker imamo sedaj opraviti z vojsko, ki seveda nima drugega namena kakor uglasiti pot imperijalističnemu izkoriščanju Mehike, nam kratka preiskava pokaže, kak bogat plen severoameriški kapitalizem v Mehiki čaka. Seveda, treba bo še nekoliko počakati, ker ni izključeno, da postane severoameriškim kapitalističnim roparjem grozdje v Mehiki nekoliko prekislo. Že so se namreč pojavili mračni obrazi na Japonskem in tudi v Evropi, kjer se opravičeno boje, da bi znala Amerika (združene države) po morebitni osvojitvi Mehike zapreti potem vsemu ostalemu svetu ves ameriškomehikanski trg.

Kakor vse ostale države v Ameriki je tudi Mehika republika. Njena velikost meri 1.987.201 kvadratnih kilometrov in je torej približno štirikrat tako velika kakor cela Avstro-ogrška država. Temu nasproti pa je prebivalstvo Mehike po zadnjem ljudskem štetju leta 1910. šlo 15.063.207 duš, torej komaj eno tretjino prebivalstva naše države. Razen nekaj indijanskih rodov govore vsi Mehikanci španski jezik, kar je tembolj razumljivo, ako upoštevamo, da je vsa Mehika skozi 300 let kot kolonija bila posest evropske Španije. Po rodu je le zelo mali del prebivalstva španskega pokolenja. Po uradni sodbi je 19 odstotkov Mehikancev belokožcev, 43 odstotkov Mesticov (mešanci belokožcev in Indijancev) in 38 odstotkov polnokrvnih Indijancev. Nemški zemljelovec dr. E. Böse, ki se nahaja že nekaj let sem v službi

mehikanske vlade pa v nasprotju z uradnimi podatki pravi, da je po temeljitem preiskovanju dognal, da je belokožcev le 10 odstotkov. Poznavanje sestave mehikanskega prebivalstva je važno, ker v znatni meri olajšuje razumevanje tamošnjih družabnih in gospodarskih razmer.

Izza časa španskega gospodstva se nahajajo v Mehiki, po deželi velikanske latifundije (veleposestva), ki jih vseskozi posedujejo potomci nekdanjih španskih kolonistov (naseljenec). V mestih in po deželi tvorijo špansko-indijanski mešanci najrevnejši in najbolj izkoriščani proletarijat. Sem in tje se nekaj male obrti in male trgovine sicer tudi nahaja v rokah teh Mehikancev, toda vsa večja in velika podjetja, posebno pa vsa zunanja trgovina, se nahajata izključno le v rokah Amerikancev (iz Združenih držav), Angležev, Francozov in Nemcev. In celo tam, kjer se na videz nahaja kako večje podjetje pod firmo kakega Mehikanca, so obratni vodje in sploh vsa tehnično izobrazena nameščeno osebje sami tujci.

Za narodno gospodarstvo v Mehiki pomenjajo velike latifundije usodopolno rak rano. Dolgoletni diktator Porfiro Diaz je za razvoj prometnih sredstev in za razvoj industrije storil sicer veliko, a med tem ko je široke plasti ljudstva politično popolnoma podjarmil, je veleposestnike pustil popolnoma pri miru. Tako vladanje je naravno moralo med ljudstvom vzbuditi nevoljo, in je bilo res tudi

49 težko ranjenih. V okrožju rudniškega urada v Celju je leta 1912. bilo 6 delavcev ubitih, 73 pa težko poškodovanih. V celjskem okrožju so smrtni slučaji poskočili napram letu 1911. za 3, število težkih nezdod pa za 8. Na Štajerskem sploh je na rjave premogovnike prišlo 14 smrtnih in 168 težkih nezdod. Ostali slučaji prihajajo na ostalo rudništvo in sicer: na rudnike za železo 3 smrtni in 11 težkih, končno na soline (rudnike, v katerih kopljejo sol) 2 težki nezdodi.

Uradne poizvedbe so dognale(!), da je bil vzrok nezdod v 84 slučajih lastna neprevidnost in lastna krivda rudarjev samih! (Tako se govori! Samo o sebi se razume, da so rudniški podjetniki in njihovi organi na Štajerskem na vsem nedolžni kakor angeli!) Deloma vsled svoje lastne in deloma vsled krivde drugih ter deloma vsled pomankljivih obratovalnih naprav je ponesrečilo 19 delavcev. (Vendar!) Vsled kaznive krivde drugih oseb v zvezi s pomankljivimi obratovalnimi napravami se je pripetilo 9 nezdod. 88 nezdod pripisuje poročilo raznim slučajem (kdo naj to verjame?) Končno so še utrpeli težke nezdode: 6 delavk, 3 osebe, ki v dotičnih obratih niso bili uposleni, torej tuje, in 1 otrok. Za vse to gorje je bila izrečena kazenska obsodba reci in piši v treh slučajih. Kakor videti so torej tudi kosti štajerskih rudarjev strašno poceni.

Galicija. Ta »srečna« dežela poljskih Stačikov, čifutov in drugih oderuhov se, kar se tiče števila pohabljenih rudniških delavcev nahaja vedno na tretjem mestu. Tekom leta 1912. je Galicija »dala« 23 ubitih in 83 pohabljenih rudarjev, skupaj 112. Število nezdod se je potemtakem napram letu 1911. pomnožilo za 11 smrtnih in 19 težkih. V primeri s številom v galjskem rudništvu uposlenim delavstvom je število nezdod naravnost grozno; prihaja namreč na vsakih 364 delavcev 1 ubiti in na 127 delavcev po ena težka nezdoda. Ako primerjamo število uposlenih delavcev s številom rudarjev ostalih avstrijskih dežel, izkazuje Galicija največje število smrtnih nezdod.

Preiskave so dognale, da sta 2 smrtna slučaj in 10 težkih nezdod povzročili druge osebe. V 14 smrtnih slučajih in 41 težkih nezdodah so bili dotični rudarji sami krivi, ostale nezdode je suma sumarum povzročil — slučaj! V treh slučajih so bili krivci kaznovani. Ubija je bila tudi ena delavka in en otrok.

Koroška izkazuje 2 smrtna in 20 težkih nezdod. Težko poškodovane so bile tudi 3 delavke. Obe smrtni nezdodi so se pripetili v rudnikih za železo. Težke nezdode prideta: 4 na rjave premogovnike, 2 na rudnike za železo in 14 na druge mineralije. Značilno je, da gospodje, ki so sestavljali uradno poročilo (štatistiko) niso smatrali za muje vredno natančneje omeniti razmerje glede nezdod v tamošnjih rudnikih za svinec, ki so vendar na Koroškem zelo znatni. Lastna neprevidnost rudarjev in razni slučaji so bili tudi tukaj vzrok nezdodam! (Rudarji sami seveda, bi znali povedati nekaj povsem drugega.)

Ostale avstrijske dežele glede nezdod izkazuje in sicer:

Nizže Avstrijsko	3	smrtni,	4	težke nezdode
Gorenje Avstrijsko	2	"	25	"
Solnograško	3	"	8	"
Bukovina	—	"	2	"
Tirolsko	2	"	3	"
Kranjsko	5	"	21	"
Dalmacija	2	"	6	"
Istra	—	"	4	"

(Nesreča Britof-vremenskega premogovnika v tem poročilu še ni zapopadana.)

povod, da je pod vodstvom Madera izbruhnila proti Diazu revolucija. Revolucija, koje parola je bila »zemljo revežem« je imela velik uspeh. Diaz je meseca maja 1911 moral pobegniti v Evropo. Madero je postal president. Ker pa Madero ni izpolnil danih obljub, namreč da odpravi zistem latifundije, je del prvotnih njegovih pristašev povzročil revolucijo proti njemu. Med boji, ki so izbruhnili v glavnem mestu Mehike, Mehiku (glavno mesto se imenuje ravnotako kakor dežela), je Madero meseca februarja leta 1913. bil umorjen. Izvoljen je bil za predsednika Maderov nasprotnik Huerta, toda Maderovi pristaši ga niso priznali in so od vsega začetka nastopali proti s silo. Meščanska vojska, ki sedaj v Mehiki divja, in ki je posledica iz »Amerike« podpihovane nesloge, je zavzela popolnoma osební značaj. Če bi ena ali druga izmed se bojujočih strank sploh imela voljo in toliko moči izvesti reformo glede zemljiškega posestnega stanja, se danes še ne more presoditi. Eno pa je gotovo; brez zemljiške reforme je vsaka ozdravitev gospodarskih odnošajev v Mehiki nemogoča. Izključena bi pa bila vsaka zemljiška reforma sploh v tem trenutku, kakor hitro bi se ameriškimi kapitalistom posrečilo priti v Mehiki na krmilo. Magnatom ameriškimi trustov bi latifundije kot pripraven objekt izkoriščevalnih namenov dobro došle, in končno, vrana vrani očesa nikoli ne izključuje.

Kot vzrok nezdodam teh dežel poročilo vseskozi navaja neprevidnost ponesrečenih rudarjev samih in pa nesrečne slučaje. (No, o »srečnih« nezdodnih slučajih še nikoli nismo slišali.)

Naši tovariši naj bi navedene številke o bilanci krvi in polomljenih kosti avstrijskega rudništva prav dobro preštudirali. Kajti blaznemu uničevanju človeških življenj in ropanju delavskega zdravja in delavske moči in sile bi bilo vendar enkrat treba napraviti konec. Seveda, brez močne in trdne strokovne organizacije tega ni mogoče.

Nekaj o agentih in Montanski Alpinski družbi.

Znana stvar je, da se po revirjih Leoben in Fönsdorf vedno potika nekaj sumljivih »birmovcev« iz Nemčije, kojih »čeden« posel je za rudniške izkoriščevalce v Nemčiji v teh krajih naloviti kolikor mogoče veliko število rudarjev. Posel, ki ga ti kupčevalci s človeškim mesom opravljajo, je zelo nizkoten in podel, zato tudi mi nismo nikakšni prijatelji teh agentov in njihovega »kšefta«, posebno naši rudarji običajno le prihajajo iz dežja pod kap. Delovanje nemških birmovcev tudi pri Alpinski montanski družbi ni ostalo neopaženo. Zavladalo je v krogih družbe vsled njega zlasti v zadnjem času velikansko razburjenje. Rudniška uprava v Seegrabnu je celo pozvala naše zaupnike, naj tudi oni te birmovce zasledujejo in preganjajo. Družbi gredo na roko tudi nekatere občine. Tako sta občini Donavic in Fönsdorf dali na vogale hiš nabiti lepake, s katerimi rudarje pred izseljevanjem odločno svare. Da se družba vsled tega jezi in da ji gredo tudi občine, v katerih ima Alpinska odločilen vpliv, na roko ter skušajo rudarje odvrti od zapeljivih agentov je navsezadnje razumljivo; toda nerazumljivo je postopanje te družbe napram rudarjem in brezmejno izkoriščanje istih. Kajti baš ona sama je tista, ki rudarje odganja, ker jim ne pusti živeti. Nerazumljiv je tudi način postopanja imenovanih občinskih uprav. Tako je bila vsebina letakov navedenih dveh občin taka, da je povzročila med rudarji le nevoljo pospešila, da se je izseljevanje rudarjev le še povečalo. No, pa oglejmo si v tem oziru tudi Montansko Alpinsko družbo samo. To kar ni družbi po godu, namreč, da ji nemški birmovci odvajajo delavce, kar bi torej na celi črti najraje zatrla, to danes pravzaprav uganja sama! Nadplezalec Šuster, ki služi pri Alpinski, se na njeno željo in povelje dandanes zelo pogostoma klati po Spodnjem Štajerskem in tamkaj za njo »birma« delavce. In baje se je Šusterju na Spodnjem Štajerskem tudi že posrečilo »nabirmati« 23 mož, ki jih je potem prignal v Seegraben.

Torej, na eni strani bi birmovce najraje do tal iztrebila, preganja jih, upreže v ta namen občine, in bi rada videla, da bi ji v tem oziru delli še celo naši zaupniki tlako, na drugi strani pa sama pospešuje birmovstvo in sicer birmovstvo najumazanejše vrste. V kolikor smo od nekaterih po Šusterju nabirmanih delavcev zvedeli, jim je ta poštenjakovič seveda po nalogu še »poštenejše« Montanske Alpinske družbe »obljubil« po 4 krone zaslužka za šit. To je bila seveda »obljuba«. V resnici so tisti delavci med tukajšnjimi rudarji bele vrane, ki prihajajo na visokost tega »obljubljenega« za-

služka, pretežna večina zasluži okoli 3 kron in komaj nekaj nad 3 krone.

Naravnost grdo falotstvo je to, zapeljavati delavce pod lažnjivimi obljubami, ki jih potem gospodar birmovca nikoli ne izpolni. Da, grdo falotstvo je to, farbatu tudi take ljudij, ki dostikrat v celom svojem življenju noben rudnik niti videli niso, da bodo zaslužili toliko, kolikor vsled požrešnosti Alpinke mnogokrat niti stari, izkušeni rudarji pri njej zaslužiti ne morejo in zato oderuški družbi raje obračajo hrbet.

Stališče, oziroma postopanje Montanske Alpinske družbe je sicer zelo komodno, ampak skrajno umazano. V trdnem prepričanju, da nabirmani delavci obljubljenih plač ne bodo zaslužili, pošilja Alpinska družba svoje birmovce kakor lovske pse na lov za delavci, in ti si prizadevajo, seveda za poseben »honorar«, da priženejo družbi kolikor mogoče veliko število pripravnih objektov za najpodlejšje izkoriščanje. Ali ni zapeljavanje s pomočjo praznih obljub nič hudega slutečih delavcev, ki v dobri veri slede mamljivim vabam, najgrša sleparija?

Razočaranje nabirmanih delavcev prihaja seveda prav kmalu. Že ob prvi plači se začeno povprašujejo, kaj pa je to? Saj nam je naš birmovec obljubil, da bomo dobivali po 4 krone za šit! Odgovor na ta vprašanja je potem tale: Seveda, seveda, da plačamo »pridnim« delavcem tudi toliko, ampak vi ste imeli akord (Geding) pa niste toliko zaslužili. Aha! Tega seveda eksponenti Alpinke ne povedo, da je akordna plača tako mizerna, da se delavci lahko mučijo kakor hočejo, a navzlic temu še ne bodo zaslužili toliko, kolikor so jim sleparji obljubovali. Vse skupaj ni od Montanske Alpinske družbe nič drugega kakor velika hinavščina, in čudno je, da tem gospodom, kadar izrekajo svoje lažnjive obljube ter poznejše fraze, kar iz jasnega ne trešči strela med zobe.

Predno bi Montanska Alpinska družba dala delavcem poštene plače, daje raje svojim birmovcem »honorar«, ki za te judežev groše priženejo zopet nov človeški »materijal«, kateri družbi te judežev groše stoterokrat zopet povrne, ker dela napol zastoni. Kadar se nabirmani delavci naveličajo tlake in odidejo, se lumpanje pričinja iznovega. Zopet privlečejo birmovci novo nezavedno maso itd.

Frivolna igra nele Montanske Alpinske družbe, temveč rudniških podjetnikov sploh, se bo nadaljevala toliko časa, dokler delavci sami ne bodo prišli do spoznanja, da je treba taki lumpariji napraviti konec. Nikakor ne bi bilo treba, da se naši dobri, stari izkušeni rudarji klatijo po Nemčiji in Ameriki. Napravimo si Nemčijo in Ameriko doma! Boljše bo za nas vse. Treba pa je eno: Lotiti se je treba dela, da preženemo temo, brezbriznost, nezavednost in zaspanost, katera je za naše delovno ljudstvo zlasti pa za rudarje naravnost pogubna. Zato je treba vezi med seboj, vezi, ki nam jo nudi strokovna organizacija, Unija rudarjev avstrijskih. Komur je na napredku naših rudarjev kaj ležeče, ta bo delal za organizacijo, ta bo zanj agital, ta ji bo pridobil vedno novih članov. Komur ni na vsem tem nič ležeče, ta je čisto navadna, smešna šalobarda, ki svojih možgan nima v redu. Dela in opravka nas čaka veliko, toda prvi predpogoj in prva podlaga za vse to delo je organizacija in zopet organizacija.

Naravno, da pri zelo redkem prebivalstvu igra v Mehiki glavno vlogo poljedelstvo, ki je po naravi in vsled velikih latifundij združena tudi z živinorejo. S poljedelstvom in živinorejo se preživlja tri četrtine vsega prebivalstva.

Glavni pridelek poljedelstva v Mehiki je turščica. Toda v obmorskih krajih, ki imajo nižjo lego, rasejo tudi tropični pridelki kakor pavoja, sladkorna trs, kava, tobak, gumi vanilja itd.

Je pa še nekaj drugega v Mehiki, kar bi roparski ameriški kapitalisti radi pograbili, namreč rudništvo in neizmerni zemeljski zakladi. Od pamtiveka kopljejo v Mehiki srebro. Približno cela tretjina srebra, kar ga je na svetu, prihaja iz mehiških srebrenih rudnikov. Tekom zadnjih deset let pa se v Mehiki v velikanskem razmerju razvija tudi rudništvo za zlato. Pridelek zlata dosega za pridelano vrednostjo srebra zaostaja samo še za eno tretjino. Poleg tega so v najnovejšem času v Mehiki v velikem obsegu jeli kopati baker, svinec, antimon, cinek in živo srebro, vse te rude se v ti deželi nahajajo v ogromnih množinah. Le železa je malo, in tudi premog, ki ga kopljejo v mehiškani pokrajini Koahnila niti za domačo rabo ne zadostuje.

Toda za kar ameriškimi kapitalistom v prvi vrsti gre, so naravnost neverjetno veliki in izdatni petrolejski vrelci, ki se nahajajo v bližini obmorskega mesta Tampico. Lega teh

vrelcev je za izvoz petroleja kakor nalašč, skrajno ugodna. Glede velikosti obsega mehiških petrolejskih poljan še do danes ni dognano nič natančnega, vendar pa so po zatrditvi strokovnjakov že sedanje znane petrolejske poljane in njih vrelci največji, najizdatnejši in najbogatejši na celim svetu. Večje število vrelcev se že sedaj nahaja v posesti Amerikancev in Angležev. Eden izmed vrelcev po imenu Llano del Potrero, ki se nahaja v rokah Angležev je prvotno dal vsaki dan po 160.000 sodov (barel) petroleja. Danes po triletnem izkoriščanju daje ta vrelce še vedno vsaki dan po 50.000 sodov.

Razumljivo je torej, zakaj in iz katerih vzrokov si ameriškanski petrolejski trust na vse kriplje prizadeva, da bi petrolejske vrelce v Mehiki dobil v svoje kremplje, ali pa k trustu vsaj priklupil.

Stvar bo sedaj tudi vsakemu jasna, zakaj so ravno sedaj, ko se je pričela meščanska vojska v Mehiki sukati tudi okoli petrolejskih poljan nevidne moči v Vašingtonu (Vašington je nekako glavno mesto Severoameriških združenih držav, kjer ima sedež skupna vlada in se nahaja zvezni državni zbor, ki mu v Ameriki pravijo »Kongres«) jeli siliti vlado, da proti Mehiki nastopi z oboroženo močjo. Značilno je, da je Amerika vzela za povod dogodek, ki se je odigral baš v Tampico, torej v posredni bližini »zapeljivih« petrolejskih poljan. In ako

Rudniška „stanovanja“ v Črni-Mo- žicah.

Stanovanjska mizerija, vsled katere rudarji v teh krajih trpe, je naravnost nepopisljiva. Samski (neoženjeni) delavci stanujejo v takozvanih hišah za samce, ki tega imena od daleč ne zaslužijo, ker so te bajte prava sramota, ki se vsakemu navadnemu pojmu o človeškem domovanju rogajo. A navzlic temu so to stanovanja za delavce, ki dokazujejo skrb rudniške uprave, kam in kako bi samske delavce spravila pod streho. Bilo je to seveda pred dolgimi, dolgimi leti. Danes je vsaka trohica take skrbi popolnoma izginila. Za oženjene rudarje v tem oziru sploh nikoli poskrbljeno ni bilo. Zato tudi stanovanja v rudniških hišah, v katerih sedaj le nezaten del oženjenih delavcev stanuje glede »dobrote« za samskimi stanovanji prav nič ne zaostaja.

Uprava rudniških obratov privablja semkaj pač mnogoštevilne delavce, da bi pa privabljene delavce spravila tudi v primerna stanovanja, pod streho, za to ne skrbi. Take skrbi očitno prepušča ljubemu Bogu in vsem svetnikom, kar seveda nič ne stane. Pretežni del tukajšnjih delavcev stanuje v zasebnih hišah. No, to na vse zadnje ne bi bila nobena nesreča. Narobe, v drugih razmerah bi bilo celo pozdraviti, da prizadeti delavci vsaj v stanovanjskem oziru niso odvisni od rudniške uprave. Tukaj pa je priložnost za delavsko družino dobiti stanovanje pri kakem zasebnem hišnem posestniku jako redka. Vsakomur je pač znano, da hiše kmetovalcev niso zgrajene za oddajo stanovanj in so kmetijske hiše, oziroma prostori v njih omejeni na potrebne prostore, ki jih vsak gospodar rabi zase in svojo družino ter porablja kot shrambo. In ako rečemo, da so stanovanjske prilike za delavske družine zelo redke, si znamo lahko predstavljati kaka mizerija v tem oziru tukaj vlada in kako delavske družine tukaj domujejo. Ker pa na vse zadnje vendarle nekje stanovati morajo, si zna pač vsakdo napraviti sliko, kako taka »stanovanja« izgledajo, posebno še ako povemo, da se morajo delavske družine zadovoljiti s stanovanji, ki jim jih nudijo stare, na pol podrte barake, zbite iz napol strohnelih desk. Druga taka družinska stanovanja se nahajajo v podstrešju raznih hiš in pa v kletih ter raznih drugih brlogih. Zadovoljni morajo biti s takimi prostori, ako nočejo »stanovati« sploh pod milim nebom! Poleg vsega tega se nahaja mnogo takih stanovanj kar po dve uri daleč od podjetja, oziroma delovnega prostora, tako, da prihajajo dotični delavci vsled dolgih in mučnih hoi še ob tiste zadnje ostanke itak nezadostnega prostega časa in počitka. Drugi družinski očetje-delavci zopet stanujejo celo na Spodnjem Štajerskem ali pa v oddaljeni Dravski dolini, in prihajajo vsled velike oddaljenosti v krog svojih družin vsakih štirinajst dni le po enkrat. Svete vezi družinskega življenja so tukaj popolnoma pretrgane, kajti mož se je svoji družini popolnoma odtujil in ga tudi njegova družina smatra za tujega človeka.

Rudniški upravi je vse to dobro znano, toda niti z mezincem ne gane in ne ukrene ničesar, kar bi te strašne stanovanjske razmere moglo če že ne popolnoma odpraviti, pa vsaj omiliti. Seveda, tam kjer je doma le ena misel, namreč misel kako in na kak način bi bilo delavce mogoče še bolj izkoriščati, da bi čisti dobiček bil še večji kakor že itak je, tam ni pro-

stora in tudi ne časa misliti na kak socialno politični ukrep.

V takih slučajih, kakor smo jih navedli, si gospodje kapitalisti in njih priganjaške oprode mislijo: kaj nas briga delavec v njegovem prostem času in njegovo stanovanje, kaj nas briga njegova družina in to, da se njegovi otroci v npravnostnem oziru spridijo! K čemu pa imamo ljubo cerkev, ki s svojim »modernim« naukom in svojo politično šolo, zopet vse popravi, kar je kapitalizem v svoji kratkovidnosti pokvaril. In k čemu je na vse zadnje socialna demokracija tukaj, če ne zato, da združena gospoda, da prikrije svoje grehe, vse zvrže na njo.

Na vsak način bi bilo torej nujno potrebno in tudi umestno, da bi se zdravstvena oblast konečno zganila in povzročila, da bi deželna vlada tukajšnji rudniški upravi kategorično ukazala, da stare, prepelele barke odpravi in potrebno množino zdravih delavskih stanovanj preskrbi potom zgradbe pripravnih hiš. Skrajni čas je že!

Sramota.

Na prvega maja se je letos v Hrastniku izvršilo neverjetno surovaštvo. Vsacega zavednega tovariša mora v dno duše zaboleti, če v meščanskih listih čita nastopno notico, ki jo je z ozirom na ta gnusni dogodek prinesel »Narodni list« v Celju in ki se glasi:

»Iz Hrastnika. (Pretep med rudarji). V rudniški »koloniji«, v takomenovani »kasarni«, kjer prebivajo neoženjeni delavci, je prišlo v petek popoldne do grozovitega pretepa. Ne le, da so pobite šipe in polomljena vrata ter oprava celega obširnega poslopja, ampak tudi ranjenih je večje število delavcev. Od treh, ki leže v bolnici, se je bati za življenje enega, nevarno z nožem obkran je tudi 20letni rudar Lukač, ki sta ga isto popoldne napadla na Dolu dva tovariša. Več ranjenih je ostalo v domači oskrbi, osem najhujših pretepačev je bilo odpeljanih v laško jetnišnico. Ako bi se ne moglo — sicer lepo majnikovo slavlje — praznovati brez brezmejnega pijančevanja?«

Fej, trikrat fej! Tovariši, ali ni dosti na tem, da vas podjetnik do krvi izkorišča, da mu morate za mizerno plačilo žrtvovati vse in da v njegovem jarmu itak duševno in telesno pred časom opesate, da greste in si za prazen nič, dostikrat pa tudi za prav neumno oslarijo na vzajem razbijate glave, ne da bi vedeli zakaj? Ali veste, da je tako početje čisto navadno barbarstvo? Ali veste, da je vsak tisti, ki se posluži noža napram svojemu tovarišu čisto navadni šuft, kateremu bi moral vsak pošten človek pljuniti v obraz? Ali ne čutite sramoto zopora? Ali ne opažate kako se vam podjetnik potuhnjeno smeji? Ali ne čutite njegovo pritajeno veselje in njegov pritajeni, porogljivi smeh, ki človeka naravnost skeli? Ali ne opažate, da se vsa javnost nad takim početjem zgraža? In končno ali vam ni žal, in se vam ne zdi škoda za tiste tako težko prigarane, krvave groše, ki jih po nepotrebnem izmečete za strupeni alkohol, tako, da vam potem manjkajo za potrebne stvari? Tovariši, nehajte! ne hodite po tej poti dalje, kajti ta pot vas vodi v sramoto, v telesno in duševno pogubo. Nehajte!

Sprejmejo naj ta naš dobri nasvet vsi tisti, ki ne vedo ali nočejo vedeti, da je njihova naloga in tudi dolžnost povsem druga, kakor pa

brezmejno pijančevanje, kateremu sledi pretep, bolnišnica in zapor.

Odkar je v rudarskih krajih pričela delovati naša strokovna organizacija se je v tem oziru izvršil velikanski preobrat. Če se pa navzlic temu sem in tje tudi še danes pojavi tak gnusen prizor, kakor v Hrastniku, tedaj so udeleženi takih obskurnostij skorajda izključno le mladi, še neizkušeni delavci, ki se vedno izpolnjujejo iz kmetov in ki se nehoti še nahajajo pod vtisom klerikalne vzgoje.

Tem našim mladim tovarišem, ki se po večini strokovni organizaciji še niso pridružili veljajo te naše besede. In ako jih bodo upoštevali, tedaj bodo neizogibno pot, ki jih vede do organizacije prej ali slej morali najti in se potem bodo tudi varovali zgrešiti zoper svojo čast, kakor to pri drugih, že izkušenih, organiziranih tovariših opažamo.

Vsekakor pa našim zaupnikom in tudi vsem starim tovarišem nujno svetujemo, da se s potrebno vnemo, ljubeznijo in odločnostjo lotijo potrebnega agitacijskega in organizatoričnega dela za strokovno organizacijo in privedejo zadnjega tovariša vanjo. Izogniti se temu delu ni mogoče, treba ga je vršiti seveda tudi iz mnogih drugih ozirov, ki jih tukaj ne bomo natančneje razlagati, a tudi zaradi tega, da se takim prizorom pride v okom, ki poleg drugega nehoti dokazujejo tudi to, da je delo za strokovno organizacijo in v njej nekoliko premlačno.

Poročila iz tujine.

Strašna jamska katastrofa v Ameriki.

Ni dosti na strašnih poročilih, ki prihajajo iz nekaterih krajev Amerike, zlasti pa Kolorade, o krvoprelitju, ki ga tamkaj povzročajo od rudniških oderuhov najete, oborožene bestije v človeških podobah med stavkajočimi rudarji. Prišlo je še strašnejšo poročilo o grozni jamski katastrofi, ki se je dogodila v premogovniku v Berkeleyju v zapadni Virginiji. Dne 27. pretečenega meseca so se v tamošnjem premogovniku vneli vnetilni plini, ki so povzročili strahovito eksplozijo ravno ob času, ko se je v premogovniku nahajalo preko 200 rudarjev. Dne 29. aprila so rešili 67 še živih in 38 težko ranjenih, 178 rudarjev pa je ostalo v gorečem premogovniku! Ves nadaljni napor reševalcev je bil brezuspešen.

Ob vhodih premogovnika pravijo poročila, so se zbirali žene ter otroci in se odigravali strašni, srce deroči prizori. Poročila so sicer kratka, toda »jedrnata« dovolj.

In kaj je vzrok te grozne nesreče? Neka brzjavka na kratko pravi: »Nesreča se je zgodila vsled trikratne zaporedne eksplozije jamskih plinov«. Kratko besedilo pove mnogo! Iz njega govori zločinska lahkomišelnost rudniških magnatov, katera vobče take strašne delavske umore povzroča. Kajti, ako so sledile tri eksplozije kar zaporedoma, je to dokaz, da katastrofa ni »slučajna« ampak, da je bila neizogibna. Nobenega govora pa tudi ne more biti o kaki »lastni krivdi«, ali o kaki »lastni neprevidnosti« delavcev. Pač pa je ta slučaj dokaz, da odgovorni činitelji niso skrbeli za potrebno zračenje vnetilnih plinov polnega premogovnika. Skratka, kriyda na nesreči je zločinska grabežljivost kapitalističnih oderuhov. Ti imajo vso to veliko število umorjenih delavcev na vesti.

Sploh pa so vedno se ponavljajoče nesreče dokaz, kako potrebna bi bila jamska inšpekcija potom svobodno od delavstva izvoljenih in od podjetnikov neodvisnih delavskih zaupnikov.

Avstralija.

Začetkom tega meseca se je tudi v Avstraliji, v kamnitih premogovnikih v okolici Melbourne dogodila huda katastrofa. Vzrok nesreče je bila tudi tukaj eksplozija vnetilnih plinov. Posledica nesreče je istotako strašna. 70 mrtvih in cela vrsta ranjenih so bili prve žrtve. Ostalo pa je v jamah še okrog 200 rudarjev, kojih usoda nam še ni znana.

Vse to so same posledice družabnega reda po »božji volji«, po katerem življenje trpina nima za oderuške pijavke nobene cene. Če vsled blazne gonje za profitom, za »hudičevim mamonom« eden po božji podobi ustvarjen človek-delavec izkrevavi, dobe družega, pa pravijo da je smrten greh ubijati in da noben bogataš ne pride v nebesa. Če je to res, potem kapitalistične, po človeški krvi dišeče dihurje gotovo niti sam hudič ne bo maral. Ampak mar so bogatašem nebesa in pekel.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

še omenimo, da je bil povod, vsled katerega hoče Amerika z oboroženo silo v Mehiki napraviti red (beri oropati), ta, da Huerta ni hotel dovoliti, da bi mehikanske vojne ladje s streljanjem pozdravile amerikanske, pozna takoj vsakdo, da so Amerikanci brezpomembno otročarijo namenoma kot pretvezo porabili za končni naskok. Mimogrede rečeno je Huerta ameriškimi kapitalističnim roparjem trn v peti.

Razen zavladanja petrolejskih vrelcev igra pri zagospodovalnih skominah, kakor smo že uvodoma omenili pri ameriškimi kapitalistih veliko vlogo tudi namen osredotočiti vso zunanjo mehikansko trgovino v svojih rokah, iz katere bi potem vsakojako konkurenco izključili.

Iz nastopne male razpredelnice je razvidno, da imajo Severoameriške združene države sedaj že pretežni del mehikanske zunanje trgovine v svojih rokah.

Letni uvoz in izvoz Mehike, v kolikor so na njem posamezne večje države udeležene je sledeči:

	uvoz	v odstotkih
Severoam. združene države	113,038.625 pesos	54.94
Anglija	23,979.991	11.65
Nemčija	25,561.974	12.42
Francija	18,672.989	9.07
Španija	5,682.129	2.76
Druge države	18,850.076	9.16

	izvoz	v odstotkih
Severoam. združene države	224,496.899 pesos	76.43
Anglija	35,882.352	12.22
Nemčija	8,709.344	2.97
Francija	9,309.878	3.14
Španija	1,584.300	0.55
Druge države	13,770.437	4.69

(1 pesos je v našem denarju 1 K 80 v.)

Ovladujoče stališče Združenih držav se izraža posebno pri mehikanskem izvozu, katerega tri četrtine prjemajo sami.

Ako bi se Severoameriškim združenim državam posrečilo Mehiko politično priklopiti in če že to ne, pa vsaj ustvariti carinsko enoto, tedaj bi to za ostale države pomenilo toliko kakor konec njihove sedanje trgovine s to deželo. Najbolj na mehikanski trgovini udeležene države v Evropi, Nemčija, Anglija in Francija to vedo, zato ni čudno, da ameriškanski nastop proti Mehiki gledajo precej od strani. Porabiti bodo morali ves svoj vpliv, da pri novi ureditvi razmer v Mehiku bo glede trgovine obveljalo načelo odprtih vrat, prosto pot za trgovino vsega sveta brez vsakojake razlike.

Kako se bo vse to izvršilo, nam bo pokazala bodočnost.

Iz rudarskih zadrug.

Proračun

druge skupine rudarske zadruge za Koroško za leto 1914.

A. Potrebščine (izdatki):

Podpora pomoči potrebnim članom zadruge	K 650.—
Nagrada načelniku in odbornikom za poštino in pisarniške potrebščine	100.—
Objava zapisnikov sej in zborovanj v strokovnem listu „Glück auf“	40.—
Objava zapisnikov sej in zborovanj v strokovnem listu „Rudar“	40.—

Subvencije:

Nadaljevalni šoli v Raiblu	K 100.—
Šolski kuhinji v Raiblu	100.—
Šolskemu skladu v Knapenbergu	60.—
Za nabavo šolskih potrebščin šoli v Lölöingu	60.—
Šolski kuhinji v Hüttenbergu	40.—
Šolski kuhinji v St. Ivanu	40.—
Šolski kuhinji v Možicah-Črno	100.—
Rudarskim otrokom v Bleibergu za božičnico	60.—
Rudarskim otrokom v Kreutu za božičnico	60.—
Rudarskim otrokom v Kreutu za oblačila in obuvalo	50.—
Šolski prispevek za rudarske otroke v Sannbergu	60.—
Šolski prispevek za rudarske otroke v St. Stefanu	100.—
Šolski prispevek za rudarske otroke v Raiblu	50.—
Stroški za dva delegata, ki se udeležita morebitne letošnje državne rudarske konference na Dunaju	300.—
Skupno	K 2010.—

B. Pokritje (dohotki):

Čisti prebitek od leta 1913	K 415.81
Članski prispevki za tekoče leto pri okrog 3000 delavcev po 60 vin., ki se bo na dvakrat vselej po 30 vin. pri plačah odtegnilo	1800.—
Skupno	K 2215.81
Čistega prebitka ostane	205.81

Rudarska zadruga za Koroško.

Celovec, dne 19. aprila 1914.

Ivan Košir l. r.,
načelnik II. skupine.

Naznanilo načelstva Unije.

Nastopne skupine do 30. aprila za prejšnji mesec obračunov centrali še niso poslale:

Okrožje (revir) Falknov: Königsberg in Nallesgrün.

Okrožje Trnovani: Klostergrab, Pustelberg, Švac, Kamotava, Brandau in Bernsdorf.

Okrožje Ljubno: Häring, Raibl, St. Katrein, Tallingraben, Böckstein, Arcbach, Archberg, Breitenau in St. Johann v P.

Okrožje Moravska Ostrava: Dul Jindřich-Jiří.

Okrožje Nyřany: Wilkišen in Honosice.

Okrožje Galicija: Tenczynek, Nowosielica in Chmielek.

Okrožje Trbovlje: Labinj.

Funkcionarje navedenih skupin prosimo, da bi se ravnali po društvenem pravilniku in gledali na red. A tudi vse člane omenjenih skupin prosimo, naj se tudi oni za redno poslovanje v organizaciji brigajo in svoje funkcionarje prisilijo ravnati se po predpisanem redu. Treba je to že zaradi tega, da ne bo noben izmed članov vsled take nerednosti na svojih pravicah prikrajšan. Blagajniki smatrajo naj za svojo dolžnost, da morajo biti točni in imeti vse v redu, da jih ne bo treba vedno drezati. Načelstvo.

Dopisi.

Trbovlje. (Javno svinjarstvo obratnega vodje.) Kdo ne bi poznal v Trbovljah obratnega vodjo Pitscha.

Vsakdo. Samo ravnateljstvo ima menda zamašene oči, kajti drugače bi ga bilo moralo že zdavnaj pognati k vragu. Očividno imajo gospodje pri ravnateljstvu in tudi pri rudniškem uradu v Celju precej debelo kožo, kosmato vest in jako dober želodec, povsod drugod bi bil človek kakor Pitsch enostavno nemogoč. Ali navzlic „zelo lepi“ preteklosti, ki jo obratni vodja Pitsch v Trbovljah ima, se greje še vedno v milostnem solncu izvestne gospode, ki hote ali nehoti postaja sokriva na svinjarijah, ki jih Pitsch pod plaščem svoje „avtoritete“ čimdalje „lepše“ in bujnejše uganja. Nič novega ne povemo, ako danes mimogrede še enkrat ponovimo, da se gospodine Pitsch čuti v Trbovljah kakor Mohamed v sedmih nebesih. Kako tudi ne? Na eni strani ga redi Trboveljska premogokopna družba z mastno plačo in drugimi bonifikacijami, na drugi strani pa ga pod roko rede na prav izdaten način Kumljanci, s tečnimi domačimi klobasami, plečeti sadjem, perutnino, vinom itd. Razume se, da je tudi Pitsch tako šarmanten in se za mastne grizljaje svojim ljubljencem in ljubljankam, kajpada na stroške Trboveljske premogokopne družbe, primerno odškoduje. Zdi pa se, da je posebno vsled tečne reje Kumljancev postal zelo ognjevit in tako bujen, da kar rezgeta, kakor zrebec, kadar zagleda kobilo. Nobena ženska, ki ima količkaj čedno lice, pred tem človekom ni več varna. Navzlic temu, da je oženjen in oče otrok, zalezuje vsako žensko toliko časa, da kakor mrjasec zadovolji svoj poživljeni nagon. Da mladi ljudje včasih prekoračijo meje dostojnosti, sicer ni lepo, ampak na vse zadnje razumljivo. Svinjarija pa, ki jo je v zadnjem času izvršil obratni vodja Pitsch, je tako gorostasna, ostudna in zoperna, da se vsakemu človeku, ki ni napravil zadnje trohice pojma o dostojnosti, mora gabiti. Ni dosti na tem, da niti nobena delavka ni varna pred razuzdano pohlepnostjo tega „gospoda“, uganja ta korifeja tudi v stanovanjih omoženih žena naravnost škandalozne, nepopisne, puste spolne orgije, kakršnih je le še zmožen kak do tal korumpirani podlež. — Take spolne orgije je uganjal Pitsch pred nekaj dnevi na stanovanju nekega paznika z njegovo ženo. — Njen mož, namreč paznik, seveda ni bil doma. Toda to kar je Pitsch z ženo dotičnega paznika uganjal je bila taka gnusna seksualna podiv-

janost, da je dvomiti, če je ta človek sploh še pri zdravi pameti. Tem hujši, tem brezobraznejši in tem ostudnejši je bilo Pitschevo živalsko početje v tem slučaju, ker je vedel, da ga ljudje opazujejo. Pred oknom stanovanja, v katerem je Pitsch na ostuden način zadovoljeval svoje živalske strasti se je namreč zbrala cela množica radovednežev, mož, žena in otrok (!), ki so bili priča Pitschevega svinjarstva. Ko se je Pitsch svojega adamitstva do dobrega „navžil“ je stanovanje lepe paznikove žene zapustil. Komaj pa je prestopil prag hišnih vrat na prosto, priletel mu je polni škaf gnojnice iz stranišča na glavo. Med huronskim grohotom zbranih gledalcev je Pitsch na to odkuril kakor kak smrkolin. Kaj čuda, da se danes po celih Trbovljah govori le o Pitschu in njegovem svinjarstvu. Sploh je obnašanje Pitscha tako, da dela trboveljski premogokopni družbi „vso čast!“ Gospod ravnatelj Heinrich, ki sicer pri vsaki priliki postopa z delavci kar najstrožje, bi zares dobro napravil, če bi svojega odgovornega obratnega vodjo in neomejenega gospodarja savskega rova Pitscha radi nepopolnosti v smislu § 30 službenega reda kaznoval.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA

Črno: Hvala, nekaj prinašamo danes, druga prihodnjič.

Idrija: ?

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje

(Stric maschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
obrestuje

≡ hranilne vloge po 5% ≡

od dne vloge do dne dviga.

Rentni davek plača zavod sam.

Sprejema vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Dovoljuje posojila svojim članom proti zadostnemu poroštvo. Trgovcem, obrtnikom in zadrugam, ki postanejo člani, se eskomptujejo menice in vnovčujejo fakture.

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in 3. do 5. ure popoldne, o sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 1. ure popoldne.

Potniki

v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj i. t. d.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-Newyork, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.